

Nederlandse Limes Samenwerking

Uitvoeringsagenda 2024

Appendix bij
Beleidskader 2024 – 2027 Trots op Limes Werelderfgoed

Vastgesteld door Stuurgroep 16 november 2023

Inhoud

1	INLEIDING	1
2	BESCHERMING, BEHOUD EN BEHEER	1
3	BELEVEN EN BENUTTEN	2
4	KENNIS EN ONDERZOEK	3

1 Inleiding

Deze Uitvoeringsagenda Nederlandse Limes Samenwerking 2024 moet worden gelezen als appendix bij het *Beleidskader 2024 – 2027 Trots op Limes Werelderfgoed* (inclusief meerjarenbegroting). In het beleidskader staan per hoofdstuk verwoord: de doelen en rollen van de Nederlandse Limes Samenwerking (NLS), de stand van zaken, de uitdagingen en de beleidsvoornemens. De uitvoeringsagenda vertaalt deze naar concrete acties en gewenste resultaten, conform de afspraken in de Centrumregeling Limessamenwerking UNESCO Werelderfgoed. Het jaar 2024 zal ook een jaar zijn waarin een aantal in het beleidskader benoemde strategische voornemens zal worden uitgewerkt.

2 Bescherming, behoud en beheer

Beleidsinzet	Toelichting	Meetpunten 2024
<i>Ondersteuning van provincies en gemeenten</i>	De aan het Sitebureau verbonden coördinator Kennis en Behoud zal zich ontwikkelen tot spin in het web van bescherming, behoud en beheer van de Limes en zo rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau verbinden. We creëren een Werkgroep Bescherming , waarin Rijk en provincies vertegenwoordigd zullen zijn en gemeenten zullen worden uitgenodigd als de agenda daartoe aanleiding geeft. In deze werkgroep wordt het beleid afgestemd, zonder dat bevoegdheden worden overgenomen.	Coördinator Kennis en Behoud aangesteld bij het Sitebureau. Handelingskader planinitiatieven herijkt.
<i>Individuele Management Plannen als sturingsinstrument</i>	De Individuele Management Plannen zijn het sturingsinstrument op basis waarvan we gezamenlijk invulling geven aan goed siteholderschap. De regie op het jaarlijkse gesprek met gemeenten over de Individuele Management Plannen komt bij het Sitebureau te liggen. Wij zullen met de overheidspartners de plannen actualiseren en vervolgcities bespreken.	Onder regie van het Sitebureau is per gemeente een monitorgesprek gevoerd over de voortgang van het Individueel Management Plan.
<i>Opzet en uitvoering monitoring Werelderfgoed-sites</i>	De fysieke monitoring van de Werelderfgoed-sites – verplicht vanuit UNESCO – wordt uitgevoerd door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. De monitoring moet nog worden uitgebreid naar de kernzones die geen archeologisch rijksmonument zijn, en de gegevens van het Rijk zijn nog niet gekoppeld aan de Individuele Management Plannen. Wij laten richtlijnen ontwerpen voor de interpretatie van gegevens over grondwaterstanden en groenbeheer.	Fysieke monitoring Werelderfgoed-sites uitgebreid naar alle kernzones. Monitoregegevens gekoppeld aan Individuele Management Plannen. Richtlijnen voor interpretatie gegevens grondwaterstanden gereed.

Beleidsinzet	Toelichting	Meetpunten 2024
<i>Versterking van de ruimtelijke kwaliteit</i>	Het is onze ambitie om de Limes bovengronds beter zichtbaar te maken . Wij willen ontwikkelaars helpen door inzet van het Kwaliteitsteam . Wij vragen het Kwaliteitsteam heldere kaders te formuleren voor hun inzet en werkwijze en een uitvoeringsagenda op te stellen.	Kaders geformuleerd voor inzet en werkwijze Kwaliteitsteam. Uitvoeringsagenda Kwaliteitsteam gereed. Kwaliteitsteam minstens eenmaal ingezet voor advisering over ruimtelijke ontwikkelingen.
<i>Ondersteunen van eigenaren bij beheer van Werelderfgoed</i>	In principe zijn eigenaren verantwoordelijk voor goed beheer van het Werelderfgoed. Wij vragen de provinciale erfgoedhuizen of zij eigenaren willen helpen, met inzet van vrijwilligersploegen .	De erfgoedhuizen hebben de mogelijkheden voor de inzet van vrijwilligers voor beheer van het Werelderfgoed in kaart gebracht.

3 Beleven en benutten

Beleidsinzet	Toelichting	Meetpunten 2024
<i>Ontwikkelen en uitvoeren dynamische strategie publieksbereik</i>	We zullen onder begeleiding van het Kwaliteitsteam samen met onze partners al doende een dynamische strategie publieksbereik ontwikkelen en uitvoeren. Deze landelijke strategie publieksbereik zal naast lokale en provinciale strategieën bestaan, maar het uitgangspunt is wel dat we meer inhoudelijke samenhang willen creëren. En daarmee meer kwaliteit, een sterkere beleving en een grotere herkenbaarheid. Het Interpretatiekader voor de Neder-Germaanse Limes vormt de basis.	Kwaliteitsteam minstens tweemaal ingezet voor advisering over publieksbereik.
<i>Stimuleren van kennisuitwisseling en netwerkvorming</i>	Kennisuitwisseling en netwerkvorming zijn belangrijke instrumenten om onze doelen te bereiken. De aan het Sitebureau verbonden coördinator Publieksbereik en Participatie zal ondersteuning bieden aan ondernemers en instellingen die in de praktijk werk maken van publieksbereik (inclusief educatie). Verder vormen de jaarlijkse Limesdag, de Werkgroep Publieksbereik en de provinciale netwerken een prima basis voor kennisuitwisseling in netwerkverband.	<i>Merkdocument en huisstijlhandboek Neder-Germaanse Limes</i> geactualiseerd. <i>Interpretatiekader Neder-Germaanse Limes</i> geactualiseerd en gebruiksvriendelijker gemaakt. Subsidie Erfgoedhuizen voor kennisuitwisseling en ondersteuning provinciale netwerken verleend. Landelijke Limesdag georganiseerd in Gelderland.

Beleidsinzet	Toelichting	Meetpunten 2024
<i>Investeren in kwaliteit en samenhang bezoekslocaties</i>	Het verhaal van de Limes en de Romeinen in Nederland is een prachtig verhaal met toeristisch en recreatief veel potentie, maar er moet wel geïnvesteerd worden in producten om dit verhaal te vertellen. Dat is in hoge mate de verantwoordelijkheid van onze partners. Onze investeringen zullen zich richten op fiets- en wandelroutes, visitor hubs, inzet Kwaliteitsteam en informatiepanelen in de buitenruimte . De erfgoedhuizen vragen we pilotprojecten uit te voeren in beheer van buitencommunicatie en ondersteuning van kleine projecten.	Routes en routebeschrijvingen voor fietsen en wandelen geactualiseerd. Minstens twee nieuwe informatiepanelen geplaatst. Pilotproject ondersteuning kleine projecten door erfgoedhuizen uitgevoerd. De erfgoedhuizen hebben de mogelijkheden voor de inzet van vrijwilligers voor beheer van buitencommunicatie in kaart gebracht.
<i>Bijdragen aan provinciale samenwerkingspacten</i>	De provincies hebben een belangrijke taak in het zichtbaar en beleefbaar maken van de Limes, samen met gemeenten en andere partners. Dat kan uitmonden in een regionaal ontwikkelplan of uitvoeringsagenda. Wij zijn graag bereid bij te dragen aan het sluiten van een bestuurlijk samenwerkingspact daarover.	Wensen en mogelijkheden provinciale Limespacten geïnventariseerd.
<i>Verbeteren van marketing en communicatie</i>	We willen de landelijke bekendheid van de Limes vergroten. De website en andere communicatiemiddelen zijn belangrijk om ons doel te verwezenlijken, waarbij doelgroep-segmentatie en inkoop van marketing belangrijke aandachtspunten zijn. We gaan met experts en betrokkenen in gesprek om te komen tot een nieuwe marketing- en communicatiestrategie .	Evaluatie bestaande communicatiemiddelen gereed. Nieuwe communicatie- en marketingstrategie gereed.
<i>Investeren in erfgoededucatie</i>	De realisatie van onze educatie-doelstellingen is belegd bij de drie erfgoedhuizen en RomeinenNU. We vragen hen het bestaande aanbod te actualiseren, kennisuitwisseling en netwerkvorming te stimuleren, erfgoed- en onderwijsinstellingen actief te ondersteunen en het bereik van de Limes in het onderwijs te vergroten .	Evaluatie erfgoededucatie over de Limes in het onderwijs gereed. Aanbieders van erfgoededucatie over de Limes actief betrokken bij evaluatie en bij het formuleren van gezamenlijke acties op basis daarvan.

4 Kennis en onderzoek

Beleidsinzet	Toelichting	Meetpunten 2024
<i>Toegankelijk maken wetenschappelijke informatie</i>	Wij willen voor het Werelderfgoed relevante wetenschappelijke informatie beter toegankelijk maken en zo ook bijdragen aan vertaling van actuele informatie naar publiekstoepassingen. Het Sitebureau beschikt niet over voldoende kennis en capaciteit om dit zelf uit te voeren en zal daarom een geschikte samenwerkingspartner zoeken.	Inventarisatie van mogelijkheden toegankelijk maken wetenschappelijke informatie gereed.

Beleidsinzet	Toelichting	Meetpunten 2024
<i>Uitbreiden van de online kennisbank voor de Limes-gemeenschap</i>	De online kennisbank met beleidsinformatie voor de Limes-gemeenschap (Limeswerelderfgoed.nl) zullen we verder inhoudelijk ontwikkelen en beter inrichten. Daarbij luisteren we uiteraard goed naar de wensen van de doelgroep.	Website Limeswerelderfgoed.nl geactualiseerd en aangevuld met voorbeelden van provinciaal en gemeentelijk beleid en regelgeving.
<i>Stimuleren van wetenschappelijke aandacht voor de Limes</i>	We zullen op basis van de samen met de Duitse partners opgestelde onderzoeksagenda verkennen welke bijdrage we kunnen leveren aan de wetenschappelijke aandacht voor de Limes. We onderzoeken de mogelijke samenwerking met een wetenschappelijk boegbeeld voor de Neder-Germaanse Limes.	Internationale onderzoeksagenda voor de Neder-Germaanse Limes gereed. Inventarisatie van mogelijkheden wetenschappelijke samenwerking gereed.
<i>Verkennen van de mogelijkheid van archeologische opgravingen</i>	Met de Duitse partners zullen we inventariseren welke wensen en mogelijkheden er zijn voor archeologische opgravingen . Vervolgens zullen we onderzoeken of en hoe we die wensen kunnen vervullen binnen de context van de verdragsbepalingen en het Management Plan.	
<i>Uitbreiden van het Werelderfgoed Limes</i>	We zullen bijdragen aan internationaal overleg gericht op toekenning van de Werelderfgoedstatus aan de Limes in andere landen. Het kan niet worden uitgesloten dat ook in Nederland sites worden ontdekt die in principe Werelderfgoed-waardig zijn. Wij zullen een lijst bijhouden met mogelijke uitbreidingen in de toekomst, maar gaan daar terughoudend mee om.	Overleg met de Nederlandse permanente vertegenwoordiger bij UNESCO over strategie uitbreiding Limes Werelderfgoed in andere landen.